

Szabályokat nem ismerő lhataosság

— SZAZ ÉVE SZÜLETETT KRÜDY GYULA

(A fenykép) Szabó Ede népszerű sorozatban megjelenő kismonográfiájában (Igy elt Krüdy Gyula) rengeteg fenykép van, emeljünk ki mégis egyet: Az ősz Krüdy látható rajta, karján hanyagul log felöltöje, alakja kissé hajlott már (tán udvariasságból hajol meg, hogy vele egy szinten legyenek a körülötte állók is, lehajol az emberekhez...). Az aláírás „1931. Krüdy riporterként látogat haza szülővárosába az első légi járattal.” Hogy miért érezzük ezt a rengeteg fotográfia közül a legjellemzőbbnek? Azóta régen megszűnt a Nyiregyháza—Budapest légi járat is, akkor viszont egy tartalmas élet alkonyán szinte jelképszerűen (a valóság jelképisége! szinte alakitani sem kell hozzá) röpteti haza az álmok és a félmúlt legendás alakját, példázva, hogy végérvényesen elmúlt az a világ, mellyel nem múlt el viszont az író is, aki megörökítette. A halála óta eltelt negyvenöt évben a föld alatt pihenő Hajós könyveiről le-

... (érték) ... olvasól az elmulás ... porát. (A vallomás) Számtalan és jellemrajza, életéről, indulásáról, pályájáról írt torokszorító vagy érzékező vallomása közül ezúttal csak egy, s abból is néhányat. „Az emberek hiányának könyveiből, akiket mindenütt találunk, ugyanezért leír... szerem eset. Nőket, férfiakat, gyereket: én tudom. Miről álmodnak?ról gondolkodnak? Mit cselekednek? akaratukból, és mit a végzet idekából, mint a kocsi, amely lejáraton elindul, és beleszalad a cukrász kirakatablakába.”

(A mű) ... tán meglepő is, hogy hatalmas érem jobb szó híján mammutregényé felolvadó, az Ezeregyéjszaka kápráz gazdagságát idéző életműveben alakok végtelen sokasága tolong, amenkori alteregók (Szindbád, Rezekázmér, Nagybotos Viola, Emléki ... mellett a kisemberek végtelen ... Fridolin, az öreg pin-

cér, Pisztolý, a nyírségi Falstaff, kávéházi kasszárnök, cigányok, tévedt asszonyok, bizonyos Bánatinók, ezredesek és lovászfűők, agarászok (Zathureczky eladja utolsó, szívének legkedvesebb agarát, s bánatában elissza az árát), úrinők és fiatal lányok, múltatórózó vidéki kisurak, a párbajuk előtt pazarlóan költsékező hírlapírók, háztulajdonosok, hamiskártyások, hajléktalanok, zsoldoskatonák, fuvalások és botfűlűek; megjelenik a vidék és a város. „Nem jó erre utazni — figyelmeztet egyik legesodálatosabb regénye előhangjában —, mert a keresztutak megszólítják az utazót és elmondják neki, hogy úgýis hiába megy gyors lovaival, a perccet, az órát többé nem találhatja életben.” De keresi, s keresünk mi is, olvasói és rajongói; s észre sem vesszük, hogy „már az érvényesebb, szabályokat nem ismerő Allhataosság természetére” figyelünk-figyelhetünk. „Ami lehet, hogy meghaladja a képességeinket — írja Mészöly Miklós —, de semmi esetre sem elegendhet meg a pillanatnyi képességeinkkel.”

BOGDÁN LÁSZLÓ